

i Berlingske Tidende), der har været af lovfor-
slaget om tidsbegrænsning af foranstaltninger
efter straffelovens § 68 og § 69 (nr. L 144 af 8.
december 1999), og ikke på, at spørgeren har sat
sig ind i lovforslaget endsigte min skriftlige
fremsættelse heraf.

Lad mig derfor slå følgende fast:

Lovforslaget - der bygger på en betænkning
fra et enigt Straffelovråd - indebærer ikke en
udvidelse af adgangen til at idømme mentalt re-
tarderede (psykisk udviklingshæmmede) lov-
overtrædere tidsubestemte foranstaltninger.
Tværtimod indebærer lovforslaget en tidsbe-
grænsning af visse foranstaltninger, der i dag
dømmes på ubestemt tid efter straffelovens § 68
og § 69.

De følger af de gældende regler i straffelo-
ven, at personer, der på gerningstidspunktet var
utilregnelige som følge af sindssygdom eller
mental retardering (indtil 1997 i straffeloven be-
tegnet som »åndssvaghed«), som hovedregel
ikke straffes. Typisk idømmes disse lovovertræ-
dere i stedet en foranstaltning efter straffelovens
§ 68 og § 69. Disse to grupper af lovovertrædere
- sindssyge og mentalt retarderede - er således
allerede efter gældende ret ligestillede.

Som det fremgår af pkt. 10 i de almindelige
bemærkninger til lovforslaget, er Justitsministe-
riet ikke enig med bl.a. Det Centrale Handicap-
råd, der har givet udtryk for, at foranstaltninger
over for psykisk udviklingshæmmede fremover
bør udmåles på linie med straffe til ikke-udvik-
lingshæmmede, så de kan få »det samme pønale
præg og forudsigelighed«.

En sådan ordning ville være et helt grund-
læggende brud med de principper, som den
danske straffelovgivning bygger på. Her er
grundtanken netop, at disse personer skal frifin-
des for straf og i stedet - om nødvendigt -
idømmes foranstaltninger af behandlingsmæs-
sig karakter.

Se i overensstemmelse hermed f.eks. profes-
sor, dr.jur. Knud Waaben: Strafferettens almin-
delige del II. Sanktionslæren (4. udg. 1999),
s. 111:

»Det er et gammelt princip i strafferetten at
visse psykisk unormale personer ikke bør straf-
fes. De er i den grad uden for almindelige måle-
stokke for vurdering af forbrydelser at det ville
være forkert at give udtryk for den bebrejdelse
der ligger i en dom til straf. Den psykisk afvi-
gende har ikke normale forudsætninger for at
erkende en situations eller handlings beskaffen-
hed eller for at blive motiveret af samfundets

normer. Og straffuldbyrdelsen rammer på en
ganske anden måde end i normaltillælde. Der
kan derimod være grund til at sætte en behand-
ling eller en sikrende frihedsberøvelse i stedet
for straf.«

Det skal endvidere fremhæves, at mens
sindssyge personer kan frihedsberøves og
tvangsbehandles efter reglerne i psykiatriloven,
har der siden ophævelsen af den særlige lovgiv-
ning om åndssvageforsorgen i 1980 ikke været
adgang til administrativt at iværksætte tvangs-
foranstaltninger over for mentalt retarderede
personer.

Om en anden (behandlingsmæssig) foran-
staltning skal idømmes i stedet for straf, beror
efter straffelovens § 68 og § 69 på, hvad retten
finder formålstjenligt for at forebygge yderligere
lovovertrædelser. Disse foranstaltninger kan ef-
ter § 68, 2. pkt., bl.a. bestå i tilsyn, behandling
eller anbringelse på psykiatrisk hospital eller i
institution for personer med vidtgående psyki-
ske handicap.

Mens det som anført af Waaben ville være
forkert at give udtryk for den bebrejdelse, der
ligger i en dom til straf, har samfundet en legiti-
m interesse i at afværge fare for andre borgeres
liv og legeme og - med mindre styrke - risiko
for fortsat berigelseskriminalitet. Grundtanken
bag reglerne om foranstaltninger over for psy-
kisk afvigende lovovertrædere er således, at de
skal idømmes de mindst indgribende foranstalt-
ninger i den kortest mulige tid med henblik på
at forebygge yderligere lovovertrædelser. Men
det giver ikke mening allerede ved dommen
ufravigeligt at fastsætte, hvornår behandlingen
skal være tilendebragt.

Selv om de pågældende foranstaltninger efter
gældende ret fastsættes på ubestemt tid - og ef-
ter lovforslaget i almindelighed også fremover
skal være tidsubestemte for så vidt angår per-
sonfarlig kriminalitet - indgår proportionalitets-
hensyn i både anklagemyndighedens og dom-
stolens vurdering af, hvilken foranstaltningstype,
der skal idømmes, og (senere) af, om en
idømt foranstaltning bør opretholdes, lempes
eller ophæves, jf. herved pkt. 3.3. og 3.5. i de al-
mindelige bemærkninger til lovforslaget. Hvis
varigheden af en foranstaltning står i åbenbart
misforhold til længden af den straf, den begåede
kriminalitet må antages at kunne have udløst,
ophæves foranstaltningen, selv om en oprethol-
delse på grundlag af de lægelige skøn må anses
for formålstjenlig for at forebygge ny kriminali-
tet.